

РЕЗЮМЕ
КРУГЛОГО СТОЛУ "ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ НА УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОМУ КОРДОНІ ЄВРОРЕГІОНУ" АЗОВ"

М. ДОНЕЦЬК
23 ЛИСТОПАДА 2010 р.

Під транскордонним співробітництвом розуміється співробітництво в різних галузях (економіка, екологія, культура й ін.) у межах двох або більше територій держав, що мають спільний кордон. Документом, що визначає правові основи цих відносин є Європейська рамкова конвенція про прикордонне співробітництво територіальних співтовариств і влади, підписана в 1980 р. у Мадриді. У цьому документі під прикордонним співробітництвом розуміються будь-які погоджені дії, спрямовані на посилення й заохочення відносин між сусідніми територіальними співтовариствами й владою, що перебувають під юрисдикцією двох і більше договірних сторін.

Виділяються два різних підходи до співробітництва прикордонних регіонів:

- одноразові ініціативи, спрямовані на досягнення конкретної мети;
- стратегічне співробітництво, орієнтоване на довгострокові відносини, засновані на використанні внутрішнього потенціалу прикордонних регіонів.

Особливу форму співробітництва прикордонних територій представляють єврорегіони. Єврорегіон не є наднаціональною або наддержавною структурою, а являє собою форму, що сприяє розвитку міжрегіонального співробітництва. Рішення органів єврорегіона не мають сили юридичних документів або норм і ставляться тільки до партнерських відносин членів єврорегіону. Вони є рекомендованими документами й набувають чинності після їхнього затвердження, реєстрації й повідомлення зацікавлених сторін.

При створенні єврорегіонів його учасникам доводиться зіштовхуватися з рядом проблем, таких як правова база, рівень економічного розвитку, мовні, етнокультурні, політичні бар'єри й ін.

1. Головна проблема проявляється в необхідності сполучення стратегічних зовнішньополітичних цілей держав, що мають спільний кордон, з інтересами й особливостями даних прикордонних регіонів. Виникає необхідність перерозподілу обсягу повноважень між центром і регіоном. Така практика існує в Західній Європі, але в інших країнах це може привести й до негативних наслідків.

2. Ще однією проблемою "більших" єврорегіонів (по кількості територій, що беруть участь, населенню, площі) стає керування. У цьому випадку завдання забезпечення погоджених дій стає більше складною.

3. На ефективність співробітництва впливає симетричність рівнів розвитку різних сфер територій, що співробітничать. У цьому випадку, якщо розрив у рівнях соціально-економічного розвитку мінімальний, співробітництво буде розвиватися найбільше успішно.

4. Немаловажним фактором у розвитку співробітництва є фінансування. Джерелами фінансування є фонди, що створені на паритетній основі сторонами,

що безпосередньо беруть участь у прикордонному співробітництві. Певна підтримка виявляється на державному рівні, а регіони країн-членів ЄС одержують фінансову підтримку через конкретні програми.

Забезпечення ефективного розвитку транскордонного співробітництва виникає необхідність рішення таких пріоритетних завдань як:

- реалізація єдиної транспортної політики щодо митних переходів й основних транспортних напрямків, будівництва й ремонту автомагістралей, розвитку регіональної залізничної системи, міжрегіонального повітряного простору;

- реалізація проектів спільного розвитку, підписання міжрегіональних угод, що забезпечують ефективне використання й розвиток потенціалів сусідніх територій;

- розвиток спільної підприємницької діяльності, формування спільної банківської, транспортної й промислової інфраструктур;

- консолідація фінансових ресурсів при рішенні пріоритетних завдань регіонального розвитку й загальних проблем у сфері охорони природи;

- узгодження політики регулювання міграційних потоків трудових ресурсів.

Аналіз практичних результатів і досягнень зовсім не відповідає законодавчій регламентації співробітництва. Мова йде про те, що підписані Закони й Угоди, як це часто буває, не завжди спрацьовують. Відсутність в українських суб'єктів транскордонного співробітництва можливості забезпечити необхідне самофінансування спільних проектів - комплексу мер суб'єктів такого співробітництва, спрямованих на рішення завдань і задоволення інтересів територіальних громад, сповільнює темпи його розвитку. Як причини вповільненого розвитку транскордонного співробітництва можна виділити наступні:

1. недостатній рівень самостійності місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування в прийнятті рішень щодо реалізації спільних із суб'єктами транскордонного співробітництва іноземних держав проектів;

2. відсутність комплексного підходу до організації транскордонного співробітництва, у тому числі кваліфікованих кадрів, здатних забезпечити підготовку необхідних проектів транскордонного співробітництва й контактувати із представниками територіальних громад іноземних держав, з урахуванням відповідного рівня професіоналізму і мовних знань;

3. низький рівень залучення недержавних підприємств, органів і громадських організацій до реалізації заходів у рамках транскордонного співробітництва;

4. повільні темпи будівництва прикордонної інфраструктури й спрощення процедури митного контролю, що перешкоджає швидкому транзиту товарів і переміщенню людей;

5. відсутність чіткої концепції й стратегії урядів-партнерів щодо реформ і загального напрямку економічного розвитку;

6. існування тіньової економіки й відсутність дійсної конкуренції;

7. пряий обмін й оперативний доступ до валюти сусідів відсутній, тільки через долар або євро;

8. сильно завищені ціни на транспортні перевезення;
9. недостатня розвиненість мережі посередницьких структур, консультативних бюро.

Розвиток транскордонного співробітництва - важливий аспект реалізації регіональної політики й необхідна умова для активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів. З огляду на це, необхідно визначити варіанти рішення проблем розвитку транскордонного співробітництва. При формуванні й подальшому функціонуванні транскордонних регіонів необхідно враховувати: по-перше, вибір території регіону з погляду оптимальних її розмірів, гео економічного й геополітичного розміщення; по-друге, поступове формування соціально-економічного середовища з метою включення в цей процес ринкових структур; по-третє, ефективну реалізацію концепції нової регіональної політики, метою якої є децентралізація влади й адекватний розподіл обов'язків і фінансово-економічної бази.

Таким чином, функціонування єврорегіонів у рамках транскордонного співробітництва повинне реалізовуватися на правових й інституціональних основах, здатних забезпечити прикордонним і місцевим органам влади відповідний список повноважень щодо встановлення партнерських відносин. Інертне поведіння місцевих органів влади в Україні, а також відсутність у них необхідних повноважень для реального здійснення спільних регіональних інвестиційних проектів і фінансування з боку держави й власних коштів має негативний вплив на розвиток прикордонних відносин.

Тому, на початковому етапі доцільно впровадити альтернативні варіанти транскордонного співробітництва через створення об'єднань, багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво, узгодивши спільне бачення такої співпраці з представниками влади місцевого рівня країни-сусіда. В подальшому, за умов отримання позитивного досвіду та результативності такої співпраці, можна буде перейти до більш високої організаційної форми транскордонного співробітництва такої як єврорегіон.